

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Pavla Keltnerová: „Nechápu, proč škola nevyužije střechy pro zachycování dešťové vody.“ Ekologicky orientované aktivity základních státních škol pohledem pro-environmentálních matek

Posuzovaná bakalářská práce se zabývá pohledem pro-environmentálních matek na ekologické aktivity základních škol. Text je rozdělen na Teoretické zakotvení výzkumu a Empirickou část, kde autorka prezentuje výsledky svého vlastního kvalitativního výzkumu. Kladně hodnotím výběr tématu, jde o aktuální téma, které se jednak týká školství a za druhé environmentálního způsobu životu. V posledních letech se ve školství debatuje vztah školy a rodičů dětí, role rodičů a jejich vliv na výuku. Z hlediska vztahu člověka k přírodě je významné, jakým způsobem se přistupuje k výchově malých dětí a to jak ve škole, tak v rodinách.

Oceňuji také, že se studentka pustila do vlastního originálního výzkumu, který naplňuje výzkumnou mezeru, neboť v Česku na toto téma příliš odborných prací neexistuje.

V teoretické části čerpá z odborné literatury zaměřené na komunikaci rodičů se školou, sociální role rodičů a environmentální tematiku na základních školách. Autorka pečlivě odkazuje na dostatečné množství odborných textů, které většinou parafrázuje. Odkaz mi chybí snad jen na straně 12 (poslední odstavec) a 13 (první odstavec). Pokud jde o názor autorky, je potřeba jej odlišit od referované literatury. Zařazení tématu Stravování ve školních jídelnách mi připadá adekvátní, ale ne z hlediska toho, že jídelna obvykle bývá v prostoru školy (s. 16), nýbrž vzhledem k tomu, že strava a spotřeba potravin jsou klíčové z environmentálního hlediska v jejich dopadech na životní prostředí.

V empirické části autorka nejprve popisuje použité metody výzkumu a následně předkládá jeho výsledky v Analytické části. Výzkum realizuje pomocí kvalitativního přístupu s využitím polostrukturovaných rozhovorů s aktérkami jako technikou sběru dat. Definuje svou hlavní výzkumnou otázku: „jaký je pohled pro-environmentálních rodičů na ekologické aktivity školy“? Následně ale přidává další témata (zda jsou samy aktivní apod.), která by měla být uvedena jako dílčí výzkumné otázky. Výběr respondentů realizovala přes sociální síť oslovením příslušných skupin. Podařilo se jí získat výpovědi pouze od matek, proto nadále nehovoří obecně o rodičích. Realizovala celkem šest rozhovorů s jednotlivými respondentkami, a jeden „hromadný“ (s. 19), tedy skupinový s více účastnicemi. Autorka zde mohla alespoň uvažovat, jak se zde vytváří odlišný typ dat a jaký to má vliv na obsah výpovědí.

Chybí mi zde jakýkoli odkaz na metodologickou literaturu, zejména v oblasti kvalitativního výzkumu, o kterou by studentka mohla opřít zdůvodnění svého vzorku či tvorby scénáře rozhovoru. Domnívám se, že nejlepší současný metodologický „manuál“ z pera vyučujících na FHS UK (Novotná, Špaček, Šťovíčková-Jantulová: Metody výzkumu ve společenských vědách) by měl znát každý, kdo chce dělat výzkum, a studující na FHS UK zejména.

Oceňuji, že studentka čtenáři předkládá způsob analýzy dat a kódování s uvedením konkrétních kódů (jako například Prostředí školy nebo Komunikace se školou). U popisu kódu jsou však někde uvedeny jeho aspekty a dimenze (Prostředí školy) a jinde nalezneme

spíše autorčiny předpoklady a v podstatě dílčí výzkumné otázky (Učivo a akce ve škole...), či komentáře ke kódu (Komunikace se školou). Bylo by dobré to sjednotit.

V analytické části studentka postupuje po dílčích tématech, která tvoří jednotlivé podkapitoly. Dává do souvislosti výpovědi účastnic výzkumu, které doplňuje hojnými citáty. Přímých citací je v textu příliš, lepší by bylo používat více vlastní parafráze. Zejména v první části „Jak matky hodnotí komunikaci se školou“ podle mě není potřeba jít tolik do detailů v přímé řeči, neboť tato část se v podstatě hlavního tématu (tedy pohledu environmentálních matek na ekologické aktivity školy) vůbec netýká. V analýze by mělo jít především o vztah dvou hlavních kódů a to komunikace se školou a environmentální tematiky. Komunikace se školou je důležitým tématem, ale bez environmentálního hlediska podle mě není až tak důležité, jestli rodiče komunikují se školou mailem nebo přes aplikace apod. (s. 24 - 28). Komunikaci by bylo dobré vztáhnout právě k náhledu na ekologické aktivity školy, tedy průsečíku těchto dvou hlavních kódů. Tomuto hlavnímu tématu je ale věnováno relativně málo prostoru a spíše mezi řádky.

Například na s. 34 je velmi zajímavý případ „Miss koza“, kde autorka popisuje postoj respondentky a obavu projevit negativní názor. Nebo na s. 35 mluví o nespokojenosti Ingrid s (ne)tříděním odpadu ve škole. Toto mi přijde jako velmi zajímavé ve vztahu k hlavnímu tématu, a to komunikaci a vyjednávání rodičů se školou právě v oblasti environmentálních témat. Více se pak tomu autorka věnuje na s. 36-38 v popisu toho, jak se aktivní rodiče setkávají s negativní reakcí od ostatních rodičů (nicméně nešlo o environmentální téma, ale děsivé Mikuláše) nebo v případě Non Toxic rodičů se jednalo při sporu o používání mýdla spíše o zdraví dětí než o environmentální motivy, ty byly až druhotné.

Na s. 35 dole se uvádí: „To, že se daný rodič považuje za ekologicky uvědomělého, ještě nutně nemusí znamenat, že nevyhovující konkrétní činnost školy... bude signálem pro aktivitu...“ A dále se zde píše o různých faktorech jako osobnosti rysy, čas, strach apod. Je toto domněnka studentky nebo výsledek výzkumu? V tom případě by to mělo být v závěru. U analýzy postojů ke školní jídelně mi připadá zvláštní, že matky, které se samy definují jako pro-environmentální, neřeší vegetariánství (veganství) ani lokálnost a obecně původ potravin. Spíše než o uhlíkovou stopu jídla se zajímají o zdravou stravu (cukr v pití, bezlepková dieta). V části Učivo a symbolika se domnívám, že nejsou příliš rozlišeny různé pojmy jako příroda, zvířata, ekologie, environmentalismus, neboť příroda může být zobrazena v učebnicích, ale nemusí se to vůbec vztahovat k environmentálním hodnotám. Nebo návštěva přírodovědného či chovatelského kroužku se také nemusí nést v duchu ochrany přírody, neboť zde může docházet k týrání a umírání zvířat (bohužel moje zkušenost z naší ZŠ).

Na s. 30 studentka uvádí: „Citace Květy je pro celý výzkum reprezentativní“, ale já zde tu citaci nevidím.

Poznámku mám k formulaci klíčových slov. Autorka uvádí například tato klíčová slova: „komunikace pro-environmentálních matek a školy“, „environmentální výchova na základních školách“. Klíčová slova mají být krátká a výstižná pojmy ve formě jednoho slova či sousloví, která usnadňují vyhledávání odborných textů v databázích, a orientaci v tématu prací. Takže by mohla znít například takto: škola, environmentalismus, komunikace, mateřství apod.

S tím souvisí i název práce. Na jednu stranu chci ocenit, že se autorka citátem snažila vnést živost a originalitu, přičemž v druhé části názvu odkazuje k tematickému zaměření bakalářské

práce, na druhé straně by ovšem bylo vhodnější pro citát v názvu vybrat něco kratšího, maximálně sousloví, neboť takto je název příliš dlouhý a komplikovaný.

V práci chybí abstrakt, což považuji za zásadní věc.

Jinak je práce z formálního hlediska v pořádku, je přehledně strukturována, a chyby či překlepy (např. s. 9 poznámka pod čarou 2: „nabitě kulturní kompetence“) se zde vyskytují minimálně.

Velmi kladně hodnotím, že bakalářská práce obsahuje kapitolu Diskuse, ve které autorka dává svá zjištění do souvislosti s citovanou odbornou literaturou. V Závěru pak ještě navrhuje možný další výzkum v této oblasti.

Mám otázku do diskuse při obhajobě:

Jak se v pro-environmentálním životním stylu rodičů propojuje motiv zdraví a zájem o životní prostředí?

Pavla Keltnerová prokázala, že dokáže formulovat výzkumný problém, zpracovat k němu odbornou literaturu, vymyslet design výzkumu a výzkum realizovat, přičemž i prezentovat jeho výsledky.

Bakalářskou práci Pavly Keltnerové proto **doporučuji k obhajobě** a hodnotím ji **velmi dobře**.

V Praze 5. 9. 2023

PhDr. Marta Kolářová, PhD.